

HOMENAXE A STAFFAN MÖRLING

Cando estábamos a pechar este nº 3 de Onstopus, soubemos do pasamento do “Sueco”, Staffan Mörling, o que nos obrigou a aumentar un par de páxinas máis este xornal dedicado á Illa de Ons, Illa que el tanto amou, para dedicarlle unhas palabras de agarimo ao que foi un dos maiores defensores da Cultura Popular e Mariñeira de Ons.

A MIÑA PRIMEIRA CONVERSA CON STAFFAN MÖRLING E CHEFA

Tinón

Esta semana pasada deixounos ese grande home que borboriñaba ás dornas, que sentía paixón por Ons e que enaltecía aos seus veciños, o Sueco, como así lle chamaban a Staffan Mörling.

Aínda que xa o coñecía dende que cheguei a Ons polas centos de historias que me contaban, a primeira vez que tiveren a sorte de charlar con el foi no mes de xullo de 1980 que, aproveitando un permiso na mili, fora a Ons a pasar uns días.

O Sueco, estaba na taberna de Acuña, parolando con Manolo (Garulo) nunha daquelas mesas corridas que tiña naquel tempo. Cando entrei, Manolo, chamou por min e, o xeito de presentarme a Staffan foi dicirlle: “- Mira, este é coma ti cando viñeches, anda a preguntar pola compañía, polas meigas, polas dornas,...” Staffan quedou mirando para min, un pouco sorprendido co aquel sorriso que lle caracterizaba, supoño pensando, que Manolo o estaba a vacilar. Convidáronme a sentar e acompañados dunhas cuncas dun exquisito tinto de Rubios, comezamos a falar. Mörling, interesouse polo que eu estaba a pescudar. Eu quería comentarlle cal era a miña teima, pero, con Manolo alí, era imposible, estaba empeñado en que o Sueco me contara as centos de falcatruadas que lle facían daquela e que el soportaba e toleraba con moita resignación para non perder o vínculo. Foi unha primeira charla curta, pois pronto chegou a súa muller, Chefa, e Palmira, a muller de Manolo, coa cea, pero, dende logo hai que considerala intensa no sentido de que tanto un como o outro quedamos interesados en continuala.

Subín eu tamén a cear e, ao rematar, baixei, como todas as noites, ás tabernas para troulear cos veciños e os poucos campistas que por aquela había. Cando entrei na de Acuña xa remataran de cear, e Mörling e Chefa, estaban sós na mesma mesa que os deixara cando me fora. Manolo e Palmira estaban a atender aos que alí se xuntaban pola noite. Convidáronme de novo a sentar e seguimos deleitándonos cunha botella de Rubios, o Sueco só bebía tinto, ou polo menos iso dixera. Comezamos entre os tres unha longa conversa sobre a vida illán, os seus costumes, lendas,..., e, en especial sobre os dous traballos que sobre Ons se coñecían por aquelas datas, o etnográfico de Álvaro das Casas e o histórico de Salustiano Portela Pazos, que debullamos durante máis de tres horas.

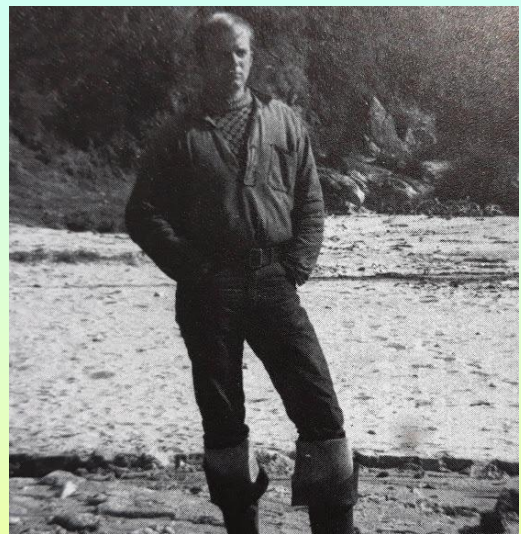
Xa ben entrada a noite, despedímonos e eles tomaron rumbo a Canexol e eu cara a Caño onde vivía.

Non volvemos a coincidir nos seguintes días que durou a miña curta estancia, ata que o domingo, día de marchar, confluímos na popa do barco de Pancho, o Azor, e fomos charlando toda a travesía. Ao chegar a Bueu, alí estaba esperándome a miña moza e, como eles non tiñan coche para ir a Beluso onde vivían, ofrecémonos a levalos, cousa que aceptaron e agradeceron. Ao chegar, convidáronnos a subir ata a súa vivenda e tomar algo. Nun principio rexeitámolo co pretexto de ter que facer cousas en Pontevedra, pero tan pronto Staffan dixo que quería ensinarme o traballo que estaba a realizar e que visualizara unhas cantas fotos da Illa, trocamos deseguida de idea e subimos con eles.

Teño que dicir que quedei atónico co mundo de papeis mecanografados, escritos a man, debuxos, fotos,..., sobre embarcacións tradicionais galegas que tiña no seu despacho, pero sobre todo, sobre a dorna. Dixo que aínda lle faltaban unha chea de datos por conseguir, pero que pronto daría remate ao seu gran estudo; aínda tardou dez anos máis en sacar a súa obra sobre <As embarcacións tradicionais de Galicia>.

Pero se esa inxente cantidade de documentación me deixou perplexo, máis aínda foi cando sacou aqueles álbums de fotos, todas da Illa dos anos 60 s.XX. Eran fotos impresionantes, dunha calidade increíble e que deixaba ao descuberto unha Ons que me parecía totalmente diferente á que eu coñecín a mediados dos anos 70, e iso que só había dez anos de diferenza.

O tempo corría a bulir e tivemos que marchar, non sen antes pasarnos os nosos enderezos e teléfonos quedando dende aquela unha importante amizade que durou ata os nosos días.

Staffan Mörling na praia de Curro en 1965.
Sacada do libro “Ala, no medio do mar”

STAFFAN MÖRLING, O SUECO QUE ENFEITIZABA AS DORNAS DE ONS

Staffan, despois de obter unha beca na universidade de Lund (Suecia), decidiu seguir a estela deixada polos seus antepasados viquingos e chegou a Galicia, onde despois de informarse, decidiu fundear na Illa de Ons, que polas súas singularidades, era o lugar ideal desa Galicia profunda mariñeira, para comezar a súa singradura investigadora sobre as embarcacións tradicionais, algunhas das cales, coas transformacións lóxicas co paso do tempo, procederían da súa terra, os Drakkar.

Jesús Acuña, ao carón de darlle pensión e comida, favoreceulle o seu entronque no difícil armazón social illán e así contactou con facilidade co Sr. Domingos, coñecido cariñosamente como “Cachote”, que era o único carpinteiro de ribeira que había en Ons e encargado do arranxo de todas as dornas illáns.

A vida de Staffan transcorría entre as praias de Curro, Canexol e o peirao. Alí poderíamolo atopar a calquera hora do día, pola mañá para tomar nota e fotografar o arranxe de aparellos antes de saír ao mar, o transporte das dornas ata a orella, a saída destas,... Logo quedaba a carón de Cachote para, de novo, fotografar, anotar,..., todos os labores que facía na súa carpintería de ribeira a ceo aberto. Ao serán ou á noiteña, de novo na praia ou no peirao, para ver a chegada das dornas, a vogar ou a vela, e tomar nota de todas as manobras, para deseguido, axudar a subilas ata o seu berce de area onde quedaban seguras das mareas ou das marusías.

Así era o seu día a día que ás veces compaxinaba con algunha saída ao mar para tomar apuntes de todas as manobras para a pesca do polbo dende dorna con liña (raña) ou ao espello, aínda que o seu “Director de tese na Illa” era Cachote e con el pasaba moitas horas. O Sr. Domingos foi quen lle falou doutras embarcacións tradicionais e os lugares onde podía observalas e estudalas, xa que el traballara, antes de vir á Illa onde casou con Rosa, a comadroa, con varios carpinteiros de ribeira na bisbarra do Barbanza e pola zona de Muros, a onde fora arranxar algún bote.

Staffan non era amigo de ir á taberna, aínda que ás veces ía para observar, escoitar e preguntar aos mariñeiros. Senón estaba na praia ou no mar, estaba na súa habitación poñendo a limpo o que recompilara na xornada, e así, como el dicía, ordenar os montóns de notas que escribía constantemente.

Outro dos seus “Titores” de tese en Ons, foi o seu sogro Aurelio Otero Acuña, pois, segundo afirmaba, era o mellor mariñeiro a vela en dorna que había na Illa e foi o que lle proporcionou todos os datos necesarios sobre o xeito de navegar con vela de relinga. Sobre el dixo: “... o mariñeiro, polo camiño da experiencia, daba cos mellores procedementos, sen necesidade de que alguén lle dera clases ao respecto.”

O seu traballo foi importantísimo para que agora se poñan en valor as Embarcacións Tradicionais de Galicia.

O Sr. Domingos (Cachote), na Praia de Curro, arranxando a quilla dunha dorna polbeira.

Foto: Staffan Mörling 1965

Dorna polbeira con vela de relinga, arribando ao peirao da Illa de Ons.

NAMORAR, NAMORAR NAMOREIME, NAMOREIME NO MEDIO DO MAR

Non é doado entender como unha persoa, nunha sociedade tan pechada como a da Illa de Ons, foi quen de chegar, conquistar aos seus veciños, namorarse dunha illán e chegar a casar con ela, naqueles anos sesenta tan complicados.

Pois si, iso foi quen de facelo o Sueco, Staffan Mörling. Non foi fácil, pero as circunstancias puxéronse do seu lado. Alí foi acollido por Jesús Acuña, que era unha persoa con moito carisma, moi apreciado e respectado na Illa, e o propio Ministerio do Exército, administrador de Ons, tñíao como cabezaleiro, encargado do cobro da renda agrícola e da orde. Tiña unha tenda-bar e posuía unha casa de dous andares que alugaba por habitacións ás persoas que se achegaban a Ons por algún motivo de traballo. O Sueco, alí durmía e comía, o que hoxe chamariamos en réxime de pensión completa. Ese trato familiar con Jesús trouxo que, a carón de axudalo a contactar cos veciños, tamén collera confianza coas súas fillas Palmira e Clara. Palmira, daquela, xa moceaba con Manuel Otero (Garulo). Manuel vivía en Canexol e era veciño e parente de Josefa Otero (Chefa). A irmá de Manuel, Concepción, era moi amiga de Chefa e nos días de troula ou foliada eran as encargadas de tocar a pandeireta para o baile e as cantigas, estaban consideradas as mellores pandeireteiras da Illa. A súa vez, Concepción, tamén moceaba con Manuel Pérez, fillo de Cachote, o carpinteiro de ribeira “titor” de Staffan nas súas pescudas sobre a dorna. Todo este cúmulo de casualidades fixo que Staffan entrara no grupo con estes mozos e mozas e así, nos días de festa, tivo a oportunidade de coñecer máis de preto a Chefa e, coa súa eterna paciencia, ir conquistándoa paseniñamente.

Así foi como Staffan Mörling, o Sueco de Ons, encantador de dornas, foi quen de casar con Josefa Pérez Patiño e formar unha feliz familia.

Á esquerda Manuel Otero (Garulo) ao seu lado bailando, Chefa e Concepción.